

Haunted House

Fjordklyngen, Kulturcenter Værestedet og Låstrup Forsamlingshus

**I dette hæfte kan du læse de lokale sagn og fortællinger
der har inspireret til Haunted House 2021
Skrevet af Lene Carlskov på vegne af Halloweenerne**

Haunted House i Låstrup – Det er ganske vist!

Da du her til aften famlede dig vej gennem skolens mørke gange, var det ikke tilfældige ånder og gespenster, som du mødte. Vi har ledt i gamle, støvede bøger, besøgt lokalhistorisk arkiv og talt med folk, der er født og opvokset i byen for at finde gamle sagn og historier at bringe til live ved allehelgenstid. Nu vil vi tage dig med på en gyselig tur gennem Låstrup og give historierne videre til dig, så du selv kan fortælle dem i en sen nattetime.

Lad os begynde med at forlade skolens mørke kælder og se ud over ådalen. I de lyse timer kan man fra denne plet se hen til præstegården, der ligger og putter sig mellem træerne i de fugtige enge. At se til er den gamle gård det fredeligste, man kan forestille sig, men selv fredelige og velkendte steder kan have deres hemmeligheder...

En karl og en pige, som tjente i Låstrup præstegård, og som var kjærester, gik somme tider i haven om aftenen. På disse aftenvandring har de mere end én gang set en sort skivelse [skikkelse] komme op fra nogle vandhuller, som er i nærheden af gården, og skride op mod studerekammeret og tilbage igjen. Om aftenen kunde de ikke se, hvad det lignede; men om morgenen kunde de tydelig se slag [spor] af det, og de så da ud, som én havde slæbt et stykke tøj hen ad jorden.¹

Hvad kæresteparret så, er ikke det eneste mysterium. En gammel mand fra Skals fortalte i 1923 denne historie til en elev på Skals Højskole:

Det var aften i Skumringen. Herskabet var just ude at køre, og Tjenestefolkene gået ind i Stuen i Varmen, hvor de sad og talte om Dagens begivenheder. Pludselig hørte de et Køretøj komme for fuld Fart ind i Gaarden. Hestene vrinskede, og der blev slaaet Knald med en Pisk. Baade Karle og Piger fór ud i Gaarden i den Tro, at det var Herskabet, der kom. Men der var ikke Spor at se, alt var stille og roligt. De gik saa ind igen og kom til at sidde og tale om det, og det viste sig da, at nogle af dem havde hørt det før, men ikke turdet tale om det.

Ligeledes havde to af Pigerne flere Aftener i Træk hørt et Menneske gå igennem alle Stuerne og smække Dørene i efter sig, endskønt der ikke var andre i Huset end Pigerne, da Herskabet nemlig var paa Ferierejse i den Tid. Den ene af pigerne havde da taget Mod til sig og var staaet op for at se, hvad det kunde være, og hun gik da ud i Køkkenet, hvor hun sidst havde hørt Lydene, og ligesom hun kom derned, saa hun en Skikkelse forsvinde ud i Bryggerset. Hun løb straks efter og saa igen Skikkelsen, som stod midt paa Gulvet; hun talte til den og nærmede sig; men pludseligt var den forsvunden. Hun havde dog ikke sagt noget til de andre Tjenestefolk, for de vilde maaske blive bange og løbe af Pladsen. Men lidt efter opdagede de det alle sammen, og de blev hurtigt fortrolige dermed, og den gamle Mand, der har fortalt mig det, var paa Præstegaarden i mange Aar.²

Nu, hvor vi har besøgt præstegården, er det kun naturligt, at vi går den korte tur hen til kirken, åbner lågen på de knirkende hængsler og træder ind på kirkegården. I dag er der ikke noget at være bange for, men flere kilder fortæller, at ikke alle, der blev begravet her, kunne finde ro efter døden:

¹ Ewald Tang Kristensen, Danske Sagn, nummer 144

² "Sagn og Overtro og om at mane Folk i jorden", fra Lokalhistorisk Årsskrift for Møldrup og Omegn 1982, side 40-41

Et sted i Laastrup By kunne folk ikke blive fri for en afdød kone, som de engang havde haft noget sammen med. Hun kom hver eneste nat og famlede med hænderne over deres dyner, så det var dem rent umuligt at sove. På den tid var der en klog mand, der hed Mads Degn. Ham troede folk om, at han kunne mane, han skulle naturligvis også hjælpe dem fri for konen, Mads Degn gik hen i det hus, hvor konen var, fulgte hende derpå hen på kirkegården og mumlede noget uforståeligt. Så var folk sikre på, at hun var manet ned, og de så hende aldrig siden.³

Min farbroder, der var degn i Låstrup, har også gjort et spil. En kone i Låstrup gik igjen, og så var de jo ilde farne, for de kunde ikke være der om natten. Så lod han gjøre en stålhand i smedien og gik derhen, og gjengangeren måtte følge med ham til graven. Der måtte han give hende hånd på, at han vilde gjøre alting i rigtighed efter hende. Men havde han nu givet hende den rigtige hånd, havde hun klemt den i stykker. Så blev hun henne [dvs i graven].⁴

Min farbror, siger den ene fortæller, og den anden kalder ham ved navn: Mads Degn. En degn var præstens hjælper; han sørgede for, at der blev ringet med klokkerne før gudstjenesten, sang for på salmerne, og derudover underviste han sognets børn i biblen, så de kunne blive konfirmerede.

Mads Degn, eller Mads Jørgensen Bach, som han egentligt hed, var degn i Låstup Sogn fra 1802 til 1850, og han har efter alt at dømme været både respekteret og afholdt. Hans oldebarn skrev i sin slægtsbog, hvad hendes mor kunne huske om ham:

Moder kunde huske ham med Knæbenklæder og Søløknapper i Vesten. Han var en af de gode gamle Degne, der kunde lidt mere end sit Faderoor, og mange er de Fortællinger, jeg har hørt om ham fra min Moder. Han kunde standse Blod ved Haandspaalæggelse, og han frelste sin søn Christians liv ved at standse Blodet, da denne i et anfald af Sindsyge havde forsøgt at berøve sig Livet. De havde dengang to Mil til Lægen, og da denne ankom, udbrød han: "Her er sket et Mirakel". Ligeledes kunde Oldefar standse løbske Heste, Han var Bøndernes gode Ven, skrev til Kongen for dem angaaende Hoveriet og klagede over Herremændene. Da min Bedstefar gik til Herremanden for at ville købe Gaarden i Laastrup, udbrød denne: "Nej, jeg vil ikke sælge til Dem, da De er Søn af den Mand, der har sværtet mig paa det sorte Bræt". Men da traadte den gamle Fru Kjeldsen til og sagde: "Du siger jo altid, at Mads Bach er en af de Mænd her i Sognet, som du synes bedst om", og derpaa solgte Herremanden Gaarden til Bedstefar, og tilmed billigt.⁵

Da Mads Degn skulle mane den stakkels kone, der ikke kunne få fred, "lod han gjøre en stålhand i smedjen". Han måtte med andre ord bede smeden om hjælp, og det er ikke så sært endda, for lige

³ "Sagn og Overtro og om at mane Folk i jorden", fra *Lokalhistorisk Årsskrift for Møldrup og Omegn* 1982, side 42

⁴ Ewald Tang Kristensen, *Danske Sagn*, nummer 871

⁵ "Sagn og Overtro og om at mane Folk i jorden", fra *Lokalhistorisk Årsskrift for Møldrup og Omegn* 1982, side 42

så længe, som der har været smede til, har de været omgærdet af mystik. Plovjern, pander og potter, økser, knive, hamre og søm, alle de redskaber, der i gamle dage var forudsætningen for at overleve, blev skabt af smeden, og når han stod i sin smedje og hamrede på det rødglødende jern, var han et imponerende syn. Og et andet sagn lader os forstå, at smeden i Låstrup kunne smede mere end bare redskaber på sin ambolt...

*"De havde lagt præstens fåretøjrer oppe i marken og slået fårene løse. Så kom der en gammel kone fra Rind, og hun tog dem, måske hun lod, hun havde fundet dem, og måske hun stjal dem, det ved a ingen besked om. Så vilde præsten endelig have at vide, hvem der havde taget hans tøjrer. Hvad han har at gøre, han får en smed i Laastrup, der sådan kunde gøre kunster, til at slå et søm tre torsdag morgener i træk. Så sidder den kone i Rind ved en anden kone at skage hør, og så, lige som hun sidder, så kommer dether søm og flyver i hendes øje, og det bliver jo så galt. A ved ikke, om præsten fik tøjrerne igjen, men han vidste da, hvem der havde taget dem, siden hendes øje gik sådan til. A kan huske konen, det var, ligesom der havde siddet et søm i hendes øje."*⁶

Nu må det være tid at løfte blikket og se udover fjorden. Også den er et velkendt syn, og som regel ligger den køn og blinkende hen. Har man prøvet at dyppe tærne derude, ved man, at det lave vand ikke skjuler noget mere farligt end skallerne af de skarpe knivmuslinger, men det er måske en anden sag at vove sig derud ved nattetide?

*"En nat var vi ude med sandvåd [dybvåd] her norden for Vorde tæt ind mod Låstrup kirke i den bugt, der hører til Sønder-Borup, og vi gik jo og vadede begge to med vådet. Da hører a, der er noget, der rører sig indenfor os. "De fisker der inde," siger a til min kammerat. Vi var begyndt at tage våddet op på båden til os, da der kom én slæbende med et dødt menneske og vilde ud med ham i Rinds bløde, hvor der er en masse dynd, og dér sætte ham væk [smide ham i vandet]. Vi smider årer og det hele for at komme på båden og over til Skals land. Det skal have været en kræmmer, der efter gammelt rygte er bleven undlivet i en gård i Sønder-Borup, og så har de jo taget hans kram. Han går der med ham endnu, og jeg har været i klø med ham flere gange. Når han viser sig, er det imod storm og ondt vejr, og så véd vi, at vi kan ikke længere være på fjorden. Når han får sat ham væk [smidt ham i vandet], klager han sig så ynkelig."*⁷

Med dette sagn slutter vores vandring gennem Låstrup, men der er een, vi stadig mangler at fortælle om, nemlig Madam Philipsen, som vi lod lede efter sit guld i Værestedets kælder. Hun er en udenbys gæst, for oprindeligt stammede hun fra Gedsted, hvor hun blev født i 1804. Hun nåede at være gift tre gange i sit liv; første gang var hun ganske ung og blev også tidligt enke, så allerede i 1832 kunne hun gifte sig anden gang, denne gang med mølleren fra Skravad Mølle, der var 30 ældre end hun. Ved hans død i 1848 arvede hun møllen og alt, hvad dertil hørte, og hun var således et meget attraktivt ægteskabsemne, da hun giftede sig tredje gang med den 29 år yngre Peter Philipsen

⁶ Ewald Tang Kristensen, Danske Sagn, nummer 1118

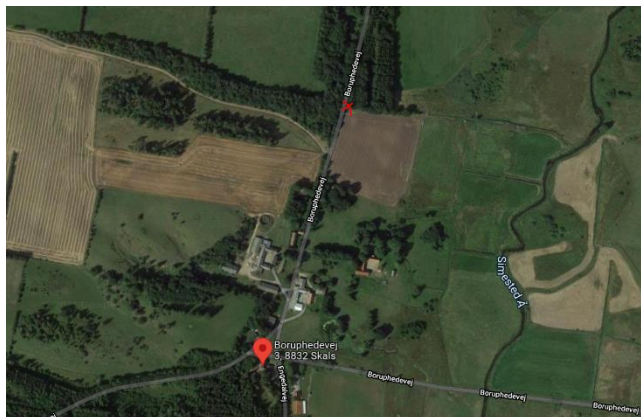
⁷ Ewald Tang Kristensen, Danske Sagn, nummer 446

Schneider, en møllersvend fra Bjerregrav. Fra nu af og til hun døde i 1873 var hun kendt som Madam Philipsen. Ja, som den følgende historie viser, blev hun også omtalt ved dette navn efter sin død...

*"Møllerkonen fra Skravad Mølle kunne ikke få fred i sin grav, for hun ville "gå igen". Såvel før som efter sin død gik hun under navnet madam Philipsen. For at man kunne komme af med hende, skulle hun manes ned i jorden, og det skulle være i et 3-bundet skel, men det måtte ikke være indensogns, for så ville det ikke nytte noget, altså uden for Tostrup-Roum sogne. Man fandt et egnet sted i Sdr. Borup, og her blev hun nedmanet, og er aldrig siden set. Nedmaningen blev foretaget af pastor Wahl i Låstrup."*⁸

Vi ved, hvor Madam Philipsen blev manet: De tre skel mødes på Borup Hedevej. For at sikre at hun blev i jorden, væltede de en stor sten hen over det sted, hvor hun forsvandt, men den er borte i dag. Ingen fortæller i øvrigt, hvorfor Madam Philipsen gik igen; at hun leder efter sit guld, er fri fantasi fra vores side.

Det samme er hendes stormende temperament... og så ikke helt alligevel. Peter Philipsen giftede sig nemlig igen, og kone nummer to kaldtes også Madam Philipsen, og hun var både hidsig og håndfast, kunne kaste onde øjne og tog ovenikøbet sin hund med i kirke!⁹ Da hun døde i 1918, begyndte hun også at gå igen, men det er en helt anden historie...

Litteraturliste

Hansen, Christian N., "Sagn og Overtro og om at mane Folk i Jorden" fra *Lokalhistorisk Årsskrift for Mølndrup og Omegn 1982*, side 40-48

Larsen, Søren og Niels Ole Andersen, "En gravsten på Roum Kirkegård" fra *Bindeleddet nr 1, 2018*, side 10.

Tang Kristensen, Ewald, *Danske Sagn*, Silkeborg, 1897

⁸ "Sagn og Overtro og om at mane Folk i jorden", fra *Lokalhistorisk Årsskrift for Mølndrup og Omegn 1982*, side 45

⁹ "En gravsten på Roum Kirkegård" fra *Bindeleddet nr 1, 2018*, side 10